

LITERATORUL

Apure Duminica

— Duminecă, 23 Martiū 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe zece luni 8 lei.— Anunțurile: pe pagina 13 și 16 linia 50 b
Scrisorile nerancate se refuză. Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: — Ce este arta de a scri? de B. Florescu. — Curs de analiză critică — Proces cu Detractorii — De-așii fi scris, poezie, — Doamnei Jackson poezie de A. A. Macedonski, — Ab! nu știu dacă te iubesc, poezie de Carol Scrob — Cele din urmă gândiri ale lui Weber de Duiliu Zamfirescu — Prietenul meu de Const. Drăgulescu. — Punctul pe i, poezie de Ioan N. Polychroniade.

Ce este arta de a scri?

Orî ce artă are reguli multiple care decurg din principiî simple. Aceste principiî sunt synthesa artei, a căror analiză sunt regulile, și practica nu este de cât aplicațiunea regulilor. Marele geniuri, luminate și inspirate de principiî, pun lesne în practică aceste principiî, aceste reguli care decurg din principiî, și explică lesne a lor theorie.

Regulele sunt călăuzele vulgului care printr'ensele se sue la principiî.

Mă întreb ce este arta de a scri? De la cine să capăt răspuns dacă nu de la geniurile care și-au dat osteneala să espue, dacă nu toate regulile artei, cel puțin principiile generale. Deschid pe Buffon, deschid pe Fénelon, și văd că amândouă se întâlnesc în aceia-și afirmare. Fénelon ne dice: el gândește, el simte, și cuvântul urmează, *il pense, il sent et la parole suit*. Și Buffon la rëndul său: *bien écrire, c'est à la fois bien penser, bien sentir et bien rendre; c'est avoir en même temps de l'esprit, de l'âme et du goût*. A scrie bine, este tot de o dată a cugeta bine, a simți bine, a exprima bine; este a avea în același timp spirit, inimă și gust. Să ne dăm seamă de valoarea acestor vorbe.

Pentru a scri, trebuie să avem ceva de ȓis. Pentru a avea ceva de ȓis, trebuie ca noi să fi gândit ceva. Ambii noștri autori iau ca punct de plecare gândirea, cugetarea. Tot așa și Cicerone numește *philosophia muma tutulor acțiunilor și ȓiselor celor bune, matrem omnium bene factorum beneque dictorum*. Tot așa și Oraziu.

Și într'adevăr nici nu puteau gândi altminterlea toți acești autori căror arta de a scri destăinuise toate secretele sale. O gândire este întâi compusă, meditată, și apoi meditațiunea dezvoltă și încatenează toate părțile acestei gândiri. De aci ca prima lege a orî cărui styl bun, meditațiunea, care dă planul operei. Apoi deplina posesiune a gândirei, a principiului său, a încatenerii părților sale, dă spiritului lumină, și spiritul o dată luminat, sufletul se lasă a fi pătruns întreg de subiectul său, și simte cu vioiciune. Frumosul apare, frumosul care este splendoarea adevărului, și pe care sufletul nu poate să nu-l iubească.

Atunci trebuința de a exprima, de a reda omeniței ceea ce ea însă-și s'ea natura ne-a dat, se naște irezistibil.

Spiritul pe deplin luminat, stylul e lesnicios și luminos. „Trebuie să aibă inimă ca să aibă gust“ a zis Vaucenagues. Rațiunea și simțibilitatea se dezvoltă dar în mod egal. Cuvântul urmează, dice Fénelon; adică el vine în urmă și vine cu înlesnire. Tot așa Boileau:

Ce qui se conçoit bien s'énonce clairement
Et les mots pour le dire arrivent aisément.

Exprimi bine, zice Buffon, adică limbajul reproduce exact natura gândirii și gradul simțimentului. Același autor dice: „Tonul nu este de cât convenința stylului cu natura subiectului“ și tot el a zis că stylul este omul însu-și.

Opera atunci este complect făcută; efectul ei este sigur asupra publicului, și am vădit că și La Bruyere tot așa gândește.

Aceasta este dar adevărata teorie: a gândi, a medita, a simți, a exprima.

Dar în momentul de a depune condeiul, cred a vedea sub această asemănare a acestor două mari scriitori, Fénelon și Buffon, oarece care nuanțe particulare geniului fie cărui-a. Fénelon caută într'un mod mai general principiul care luminează subiectul, gândirea generală care circulă în a lui dezvoltare, și care este ca sufletul care animează trupul. Vorba urmează atunci, lesnicioasă și curgătoare.

Buffon caută și urmărește cu o logică mai strânsă încatenerarea planului, și pe această țesătură precisă stylul se alipește de el însu-și, este o urmare naturală.

Această deosebire mai esplică și deosebirea stylului lor, și geniul lor diferit în critică. Stylul lui Fénelon e mai presus de toate natural, posedă înlesnirea, căldura și grația. Stylul lui Buffon este mai presus de toate urmărit bine, posedă varietatea nuanțelor și a mișcărilor, cu un caracter general de nobleță. Unul este tot dauna natural; cel-alt tot daună solid și logic. Fénelon pornește războiul în contra declamațiunei inflorite și înțofonate, cel-alt în contra necoherenței gândirii și, în ce privește amănuntele, în contra gândirilor numai ingenioase.

B. Florescu.

Curs de analiză Critică

POEMA LEVANTE SI CALAVRYTA

(Urmare și fine).

Tot ce am scris pînă acum ar fi incomplet dacă n'am face și considerațiunile noastre generale, asupra acestei poeme. Ea este frumoasă și am arătat că n'avem de a regreta elogiurile date. Genul acestei poeme însă, nu e încă încetățenit la noi. Poetul nu s'a înșufat nici din poezia Engleză, nici din cea Franceză, nici din cea Italiană, nici chiar din viforoasa poezia Rusă. Poema se aparține școlii germane. Nu mai avem de observat alt nimic în această privință de cît că această școală cu toate încercările *Nuovei direcțiuni din Iași* de a o transplanta la noi, are puțin șorți de a găsi aderenți, de a se putea stabili. Poezia Germană e frumoasă negreșit, un amestec de mysticism și de melancolie dulce, dăr numai mînuită de germani pentru germani. Aceasta este atît de adevărat în cît se constată pînă la evidentă și din faptul că nici o poezie Germană, orîcît de bine tradusă, nu s'a putut populariza în mijlocul nostru. Nu tot ast-fel se poate zice despre poezia franceză. *La Feuille* de Arnaud, de și foarte rău tradusă a ajuns cu înlesnire populară: Cine nu cunoaște pe: „*Sermană frunză nenorocită?*” etc. Același lucru putem să zicem despre însăși poezia Rusă. *Frumoasa Greacă*, tradusă de Negruți din poetul rus Puschin, este de asemenea foarte cunoscută. E destul să cităm primul vers pentru ca toată lumea să 'și-o reamintească: „*La șalul cel negru mă uit în tăcere*” etc. Din poezia germană însă, nu avem nici un exemplu care să fi putut prinde rădăcinii în inimile noastre.

Dăr în fine, autorul e stăpân, se aparține orîcărui școală va vrea și se înșufle orî din ce literatură îi va conveni. Niminea nu îl poate face o crimă dintr'aceasta. Din nenorocire, un subiect Grecesc, tratat Nemțeșce, nu poate de cît să se resimtă, și de aceia sunt convins că dacă literatura franceză ar fi avut darul să captiveze mai mult pe D. Zamfirescu, poema sa n'ar fi putut de cît să câștige ca foc și ca vigoare. Când e vorba de patimile care nasc subț arzătorul soare al Heladei, și la umbra marmorelor penthelice ale Parthenonului, mysticismul German, trebuie s'o recunoașcem, nu prea e de sezon. Ceia ce a și făcut d. Zamfirescu, în mod conscient s'eu inconscient, pe multe locuri. Poema sa e astfel scăpată și va rămâne în tot d'auna agreată. Dăr rău i-ar fi făcut oare, dacă 'și-ar fi lăsat inima să bată în libertate și cugetul să sboare încă și mai repede, încă și mai sus?.. Și aceasta, ni se pare cu atît mai întemeiat cu cît însăși în cursul acestei poeme, inima îi trădează sfortările și nu poate să bată în tactul școlii cu a cărei Uniformă pare a fi voit să se îmbrace. Caracterul literar al

originei noastre, trebuie să triumfeze în noi, *volens, nolens*, și nu e o altă dovadă mai bună că triumfează, de cât însăși poema d-lui Zamfirescu.

Cu toate aceste, subiectul nu reiese destul de în relief pe fondul clar-obscur al școlii Germane.

Facem aceste observări pentru că, mai ales în literatură, nu trebuie să mințim originii noastre: Suntem latin, și mărturisesc că nici o poezie nu 'mi place mai mult ca poezia latină, luminoasă, plină de flacări în loc de raze, fără enigme de deslegat, fără zăbranicul misticizmului, energică și francă, și mergând tot d'auna drept la țintă. În melancolie, voiți s'o vedeți desvelindu-și simțirile unei inimi înduioșate, de cât s'o vedeți cu o visătorie vagă în nișce ochi în care se ghicesc lacrimile fără ca să le vedeți tremurând nici o dată! În disperare, voiesc ca să alerge despletită și se ridice pumnii amerințătorii către cer! În amor, să agite și inima și simțurii: să nu despartă sufletul de corp; nici să nu se idealizeze nici să nu se materializeze: Să rămâie spirit și materie! În ură, — și aci d. Zamfirescu s'a despărțit de școala de la care s'a insuflat, — fie ura provenită din orî-ce, voiesc să nu ierte, să fie precipitată și neindurată ca Levante. În persecuțiune, să aibă mânia în ochi, disprețul în inimă, sarcazmul pe buze. Eată ce voiesc ca să fiă în general poezia Română, și, este o fericire pentru d. Zamfirescu că n'a putut să 'și îmbrace opera sa în alte haine. Deja simplul vîl ce pare că o înfășoară ar fi de ajuns ca să 'i deprecieze valoarea, dacă n'ar fi pusă la adăpost prin nișce calități atât de mari ca acele pe cari le-am pus în evidență în decursul analizei noastre, și cari, anihilează efectul dezastros ce o asemenea nuanță ar putea să producă asupra orî cărei altei poeme ce ar avea un subiect asemuit.

Mă întreb, ce ar fi devenit oare o atât de frumoasă inspirațiune, dacă autorul ar fi germanizat caracterul lui Levante, dacă n'ar fi avut puterea său voința de a rămâne *Grec* în eroul său? Cu alte cuvinte, dacă n'ar fi fost tirat de forța talentului, într'un gen, cu totul deosebit de cel German?...

În poezie este tocmai ca și în pictură: Dați unui Van-Dick, ca temă, lui care aparține școlii flamande, caracterului Saxo-German, să jugrăvească un tablou în genul lui Rafael sau lui Tiziano; transportați-l, pe tărîmul artei, de sub cerul neguros al patriei sale, sub cerul albastru și plin de soare al picturii Italiene; impuneți-l, sau impuie-și singur, acea delicateță de penel în care totul e lumină și care face frumusețea picturii Italiene, în locul aceluși clar-obscur al genului său flamand, în locul acelor prodigioase efecte de umbră și lumină, și, întrebați-vă, ce va deveni chiar un Van-Dick, cu tot geniul său, cu toată măestria sa?

Acesta nu este de sigur un cuvînt, prin care să se poată împiedica poezia de a îmbrățișa orî-care gen; însă trăsura de unire generală, trebuie să rămâie a caracterului național. Dacă în poema sa, d. Zamfirescu, ar fi uitat aceasta sau n'ar fi voit a se supune, poezia sa ar fi rămas poezie, dar n'ar fi avut darul de a pătrunde și de a mișca inimile noastre de Români. Fiind-că însă d-sa, a trecut

peste acest pericol, ne vom mulțumi cu aceste observațiuni și nu vom insista mai mult.

Dér ceea ce merită, pe drept cuvânt, atențiunea, din punctul de vedere al meritului literar, este în această poemă, entuziazmul care inaripează inima poetului, ori de câte ori vorbește de eroizmul Grecilor cari au știut să moară cu o bărbăție clasică pe zidurile Misolonghiei, pentru a putea să ajungă la răscumpărarea libertăților strămoșești, drepturilor pierdute, cât și la reconstituirea patriei bucăturate. Ceea ce este apoi și mai remarcabil, este unitatea de caracter ce se păstrează lui Levante de la început și până la sfârșit. Amorul său este călduros ca soarele Greciei, rocea sa e armonioasă dulce și aprinsă; gelozia sa, viă ca accia pe care o naște amorul în adevărata lui patimă; efectele ei, repezi și teribile ca ale unui trăsnet țiguit din culele norilor încărcati cu electricitate! Caracterul Calavrytei este mai puțin accentuat. Levante este Grecin toată puterea cuvântului, pe când ea, este mai mult o silnetă nebuloasă. Unitatea de caracter și punerea ei în evidență, formează frumusețea și deplințata tipului lui Levante. Calavryta este lăsată prea mult în umbră și aproape pe al treilea plan al tabloului poemei. Sir Hoowards Englezul este incidentul și nodul acestei poeme: Sir Hoowards reprezintă fatalitatea. Asupra lui nu trebuia apăsat mai mult și este o dibăciă că nu s'a urmat alt-fel. Pentru Calavryta așii fi vrut însă, mai mult relief. În umbra în care e lăsată a ne apărea, Levante devine figura din primul plan al poemei și Calavryta este relegată tocmă în cel de al treilea, când tocmă cel de al doilea îi convenea atât prin subiect cât și prin titlu. Poema, ar fi putut ast-fel, să fiă intitulată numai *Levante*.

Trecând peste aceste considerațiuni ale unei severități ne uzitate la noi, dér a căror justetă reiese din studiarea amărunită a acestei poeme, opera d-lui Zamfirescu, rămâne plină de un adevărat merit și insufletită de adevărate frumuseți poetice. Suavitatea și grația cu care se exprimă, cugetările în care și-o încadrează, armonia versurilor, naturalul acțiunii, perfecta unitate de caracter a lui Levante, formează un tot, capabil de a supraviețui autorului și de a 'l îndemna de a urmări din ce în ce mai de aproape idealul omenirii întregi: *Perfectiunea absolută*, umbră care fuge veșnic dinaintea noastră, sirenă plină de toate farmecile, dér veșnic amăgitoare!...

Homer, Virgil, Osian, Dante, Camoens, Goethe, Schakspeare, Byron, Corneille, Racine, Hugo, Lamartine, voi toți câți ați alergat după această umbră, voi toți pe câți v'a luminat vre o rază din ochii ei, spuneți dacă ați putut'o ajunge vre o dată, dacă ați putut'o strânge în brațele voastre, dacă v'ați putut contopi vre o dată ochii voștri în lumina ochilor ei?...

Aceasta să ne fiă și mângâierea noastră a tutulor câți alergăm după dânsa și zdrobirea invidioșilor noștri cari tăgăduiesc o operă întreagă pentru că găsesc tot de-auna defecte de relevat în aceea ce geniul concepe și rațiunea coordonează.

Nu dăr; poema lui Duiliu Zamfirescu, nu e o poemă perfectă, și chiar de și-ar îndrepta toate greșelile pe cari fără patimă i le-am arătat, va rămâne, în sensul de mai sus, tot departe de a atinge acea perfecțiune de care vorbirăm.

Căți însă, nu ar voi să rămâie cu scrierile lor în aceeași depărtare de perfecțiune după cum a rămas Zamfirescu cu a sa!

Negreșit că din aceste, nu trebuie a se conchide că din momentul ce nu se poate atinge nici o dată la un asemenea ideal, nu trebuie să ne mai dăm silințe zadarnice.

Din contra: Să ni le dăm, cu cât atât mai mari cu cât șcim că lucrul e mai imposibil. Acel care va face abstracțiune de un asemenea precept va rămâne în tot d'auna un spirit mic.

Alergând după perfecțiunea absolută, întelnuim pe cea relativă în cale și dacă am făcut observările conținute în tot studiul nostru d-lui Zamfirescu, nu i le-am făcut din punctul de vedere că n'a atins absolutul în artă, ci din acela că ar fi putut atinge un relativ pe o treaptă mai apropiată de acel absolut atât de zadarnic urmărit.

Lăsăm altora sarcina dezaastroasă de a face o crimă poetului, orî-care ar fi el, din faptul că opera sa nu e deplin perfectă și că a descoperit cutare său cutare greșeli într'ênsa.

Noi nu vom imputa niminui de cât greșelile cari sunt prea simțite, fără ca eu toate aceste să insistăm asupra disparițiunilor lor, ci numai asupra reducerii lor, care e singură posibilă, căci admitând că o greșeală s'a șters cu desêvirșire, din însași această ștergere, a rezultat alta.

Atâta am avut de zis ca analiză critică asupra admirabilei poeme a d-lui Duiliu Zamfirescu.

Al. A. Macedonski.

Ah! nu știu dacă te iubesc

din Goethe

Ah! nu știu dacă te iubesc!
 Dar când în fața ta privesc
 Și când mă uit în ochiul teu
 Dispare chinu 'n peptul meu,
 Ș'atunci ferice mă simțesc
 Dar nu știu dacă te iubesc!

Carol Scrob.

PROCES CU DETRACTORII

De sigur că ar fi puțin modest să mă laud. Astăzi însă, când s'a întreprins o adevărată campanie contra noastră celor de la *Literatorul*, prin diferite ziare politice, întru cât mă privește, voi fi chiar astăzi, mult mai modest de cum presupun vrăjmașii ce mi-am câștigat specialmente eu, și Bonifaciu Florescu, din cauza noii Direcțiuni ce *Literatorul* stabilește zilnic atât în poezie cât și în celelalte ramuri literare. Voi fi zic foarte modest și ca să isprăvesc odată pentru tot-d'anna cu detractorii noștri, voi lăsa pe alții să vorbească.

Întru cât privește pe colegul meu Florescu, el are titlul de profesor de facultate, e licențiat în litere și posedă un trecut, a cărui valoare publicul adevărat literar, o apreciază în destul.

Despre mine dăr, să vorbească criticii, iar după dănsii voi lăsa să vorbească și detractorii. Spicuiind pe nemerite în diferite ziare ale timpului, cată ce descoper ca opiniile critice asupra poeziilor mele.

I) *Transacțiuni literare*, revistă condusă de d. Dim. Aug. Laurianu, se exprimă ast-fel asupra debutului meu. Extrag în scurt următoarele :

„Prima verba este o broșură de poezii cu care debutează Al. A. Macedonski: Sunt rarul tinerii carii mai lucrează literatura în ziua de azi. Iubim pe cei ce au nebunia a „cultiva literatura și frumosul. Ei vor culege multe neajunsuri dăr vor avea meritul de a „fi mai presus de împrejurările prezintelui. Jumele Macedonski se înscrie astăzi în cohorta „acestor din inimă. Nu este încă un artist dăr arta se dobândește cu timpul când fondul „nu lipsește. Și d. Macedonski posedo fondul căci are o inimă care se înduioșează în fața „frumosului, la suflul amorului, care se revoltă la triumful răului, care simte, și cât timp „timp trăiește simțirea, poezia nu moare: Poezia e inima! etc.“ (*Transacțiuni literare*, pag. 279, No. 11, 1872)

II) O altă opinie critică tot atât de prețioasă pentru mine, căci vine de la d. Esarcu, care vorbește în tot-d'anna cu o deosebită rezervă și bun gust, găsec în *Pressa* de la 10 Marte 1878, în darea de seamă a conferinții literare ce am ținut în sala Atheneului :

„Probă de laboare și de cercetări conștiincioase, a dat d. Macedonski în conferința „ce a ținut asupra *Miscărei literare*. Mulțumim d-lui Macedonski pentru inteligentele și „prețioasele sale cercetări. D-sa ne-a citit poezii din diverși autori și din ale d-sale, dintre care, unele, sunt în adevăr admirabile“ etc. etc.

III) În *Războiul*, pe când era redactat de d. Grandea, găsecur mătoarele rënduri asupra „*typurilor mele dispărute*“ :

„Subt titlul „*typuri dispărute*“, *Pressa* publică un șir de siluete carii dacă toate „vor fi izbutite ca cele trei de la început, putem felicita pe autor c'a înzestrat s'raca „noastră literatură c'o salbă de adevărate mărgăritare“ etc. (No. 270 din 1878.)

IV) *Femeia Română* dând seama de poema mea „*Parizina*“ supusă actualmente concursului Academic, zice :

„Publicul ce se interesează de literatură, cunoaște deja pe d. Macedonski. Este activ, „inteligent, poet din natură și prin artă. Genul său de poezie nu e palid și plângător. Goe-

„the a numit acel gen de *Lazaret*. Tot ce iese din pana sa, se distinge prin conciziune; versurile sale sunt armonioase și pline de imagini caril aprind sufletul său invită la reveria. A citi într'un cuvânt poema talentatului nostru poet este a câștiga în tot cazul.“ etc. etc. (No. 93 din 1878).

V) *Pressa* din 1877, No. 190, însoțește cu următoarele cuvinte o poezie a mea :

„Publicăm cu mare plăcere și suntem convinși că facem și mulțumirea cititorilor noștri, continuând a supune citirei lor, unele din poeziile cele mai alese ale simpaticului nostru poet Macedonski.“

VI). *Telegraful* din 1874, No. 819, conține următoarele rânduri ale d-lui Pantazi Ghika, asupra unei balade ce am publicat atunci :

„Această poezie a d-lui Macedonski iese în adevăr din cereul comun și nu i lipsesc întru nimic meritul literar. D. Macedonski e scutit de mania ce a înhățat pe tinerii noștri versificatori de a face vecinice litanii de dragoste pe un ton etern plângător și monoton, și, își are filosofia ei care e foarte atingătoare. Sunt acolo versuri în adevăr frumoase. D. Macedonski este un poet bun și poate deveni un poet mare. Il vom consilia de a își îngriji stilul, și, aceasta o facem pentru a stabili o distincțiune între d-sa care e poet și o mulțime de tineri versificatori caril înșiră termenii sonori și adunărime, fără inspirațiunii fără idei, fără culoril și fără gândiril poetice. Nouă ne place talentul, energia melancolia poeziei d-lui Macedonski, și de aceea, suntem mai exigenți în ceia ce îl privește, și am voi, de oare-ce a luat această cale, ca d-sa să fiă ceia ce este merit a deveni în pleiada marilor noștri poezil ca V. Alexandri, D. Bolintineanu, Gr. Alexandrescu și alții.“ etc. etc.

VII) „In *Gardistul Civic* din Galați din 1873 No. 31, găsesc următoarele :

„Citim zilnic poeziile distinsului poet Al. Macedonski. Ar fi de prisos a i tăgădui talentul. Din el se simte preludiul unui Ovidiu. Ce va fi însă atunci când însuflețit de gloria țării, va cânta cruciadele României, contra cotropirei străine și va face să se audă încă și în zilele noastre glasul lui Mihail-Viteazul, de la Tisa pînă la Nistru?“ etc. etc.

VIII) „*Alegătorul liber* No. 75 din 1875, într'un articol intitulat *Mizantropul*, conține următorul pasagi :

„Le vom cita fabulele lui Donici, versurile lui Heliade, și refrenul tinerului nostru Macedonski care urmărește atât de fericit pe urmele marilor noștri poezil.“ etc.

IX) „*Telegraful* salutând prima mea broșură de poezii se exprimă ast-fel :

„Broșura d-lui Macedonski, conține bucăți pe cât de plăcute pe atât de bine simțite etc. Nu putem face o analiză mai întinsă acestor suave flori ale juneții din cauza spațiului. Ne mulțumim a reproduce din ele.“ etc. (1872 No. 189.)

X). *Familia* din Peșta (revistă literară) mă înscrie între colaboratori săi în următorul mod :

„D. Macedonski, unul din poezil de peste Carpați, cu talent, nu este necunoscut nici cititorilor noștri căci am reproduș mai multe din frumoasele sale poezii. D. Macedonski e fiu al răposatului general Macedonski, fost Ministru de răzbel în 1859, și de și tiner, are deja un bun nume în literatură. Il salutăm cu bucurie în cuuna colaboratorilor noștri!“ (1878. No. 5).

XI). Renumitul critic *Laerșiu* (Lăzărescu) printr'un foileton din *Telegraful* (1874 No. 605) îmi face onoarea de a mă cita ast-fel :

„Că două trei lucruri s'au stins în Infinit după ce au aruncat o via licurire, este oare pentru aceasta mai puțină lumină în Natură?...”

„Deja apar radioase de promisiuni și afirmându-se din ce în ce, personalitățile d-lor „M. Zamfirescu, Macedonski, Toilescu și alții.”

XII). *Pressa* din 1877 No. 156, publicându-mi o poezie dedicată armatei o însoțește cu aceste rânduri:

„Publicăm cu mulțumire oda de mai jos pe care o datorim bogatei inspirații a distinsului nostru poet Al. Macedonski.” etc.

XIII). Tot în ziarul menționat, anunțându-mi-se conferința ținută la Atheneu, dau peste cele ce urmează: (1878 No. 51).

„Aflăm și prevenim cu plăcere despre aceasta pe publicul inteligent al capitalei și pe jumimea studioasă că Miercurea viitoare, orele opt seara, domnul Alecsandru Macedonski, care și-a ilustrat atât de repede numele prin o vastă activitate literară și mai ales prin atâtea poezii adânc simțite și dulce exprimate, va ține o conferință în sala Atheneului Român asupra *Miscărei literare*, subiect care va atrage sntem siguri, un public inteligent și numeros în vastul local al Atheneului. Jumimea inteligentă mai ales, se va grăbi negreșit s'asculte pe junele literat, care, nu ne indoim, va trata subiectul în deplină cunoștință de cauză și cu imparțialitatea ce caracterizează pe oamenii culți și serioși.” etc.

XIV). În ziarul francez *L'Orient*, vorbindu-se de ziaristică, găsec în No. 3 din 1877, între alte aprețieri politice și următorul pasagiū:

„Ce n'est pas le talent qui fait défaut à la *Vestea*. Son principal rédacteur, M. „Alex. Macedonski, en a beaucoup et je prise beaucoup quelques-unes de ses poésies.”

XV). Din foiletonul *Românului* din 1876 No. din 30 Ianuarie, extrag din mai multe alte aprețieri pline de bună-voință, numai următorul pasagiū:

„Vom cita pe d. Macedonski care este admirabil prin mai multe poezii și mai ales „prin frumoasele sale poeme *Călugărenii*, *Sappho*.” etc.

XVI). Într'un volum publicat în Paris și intitulat *De Paris a Plevna* al cărui autore e d. A. M. de Belina, corespondent al unui mare ziar în timpul războiului din urmă, găsec la pagina 39, următorul pasagiū asupra ziarului ce redactam atunci:

„La *Vestea* (la „Nouvelle”) est rédigée par M. A. Macedonski, un poète de talent.”

XVII). În *Conspectul asupra Literaturii Române* după o repede schiță biografică, citesc următoarele:

„Junele Poet, cu toată activitatea sa literară, cu toate elogiurile ce i s'au făcut a fost și este încă prada calomniatorilor, dar după cum se exprimă singur într'o poezie, timpul va fi echitabil și 'l va face dreptate. etc.

„E de dorit ca Al. Macedonski să și imprime poeziile sale într'un volum căci ar forma un buchet frumos în literatura noastră.”

XVIII). Într'un mare ziar Italian, *Corriere della Serra* ce apare în Milan, găsec în numărul de la 23 Maiu 1877, pasagiul acesta:

„Reproducem aprețierile de mai jos din *Vestea*, foia populară ce apare în Bucureșel „subt redacțiunea d-lui Macedonski, poet și scriitor de valoare.” etc (urmează reproducțiunea ce acel ziar face)

XIX). *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, îmi face de asemenea onoare, a mi cita numele cu elogiuri în mai multe numere ale sale din 1877 reproducând tot de o dată diferite aprețieri ale ziarului meu *Vestea*.

XX). D. Canini, literat și poet Italian care a tradus *Fata ténără pe putul morții* a lui Bolintineanu, traducând și un sonet al meu, îl publică în ziarul *Serrate* din Turin (același an). etc etc.

Mă opresc aici, de și așiu putea să mai citez multe alte elogiuri și diferite omagii. Chiar din ce am citat, modestia mi-a impus a nu le aduce de cât în rezumat. Trece acum la detractorii mei. Ei sunt mulți, dăr numai două, au avut meritul de a se produce prin publicitate: Două, prin două ziare diferite; prin *Binele Public* și prin *Telegraful*. Amândouă sunt anonimi.

Eată ce zice mai întâiu, în esență, cel din *Binele Public* (No. 48; — 1880): „Printre numele de mai sus, (citesă numele concurenților la premiul Academie) găsim „virît și numele d-lui Macedonski. Nu știu cu ce să va fi prezintat, dăr înășiu recomandă, „dacă dorește ca de sigur să câștige vre unul din premii să se prezinte cu minunatul „*Hymn*, publicat în numărul de Duminecă al *Literatorului*. Asemant inovațiunî merită „toată lauda ce se poate da unui nou gen de poezia demn de invidia cunoscutului State.” (Anonimul semnează B. P.)

Eată acuma ce zice și al doilea anonim, semnat S, în *Telegraful* de la 12 Februaru 1880. În acest număr, anonimul meu, cualifică opiniunea publică cu epitetul de *femeiă de stradă!* Și pentru ce?.. Nu veți putea ghici nici-o dată. Ei bine, bine-cuvéntatul miel al lui Dumnezeu, anonimul S, dă acest cualificativ opiniunei publice, pentru că este supărat pe dēnsa că mi-a dat titlul de poet! Pentru ca să se couvingă orî-cine de acest lucru în adevăr de necrezut, cităm textual, extrăgēnd rēndurile de mai jos, din pagina II-a, coloana IV-a, a citatului ziar. Eată-le:

„Vom spune că indulgența fără marginî a opiniunii publice care dă numire de *artist* „titulor ce pun piciorul pe scena artelor, a **gratulat** cu titlul de *poet* pe d Macedonski „pentru întēiele sale versuri. Vom respecta acest *dar* al opiniunei publice, dăr cu tot „respectul, mă voiŃ pune în orî-ce ocaziune să discut gustul sēu.

„Nu vom zice, ca răposatu, — Dumnezeu să Ń ierte, — Costaforu, că opiniunea publică e o *femeiă de stradă demnă de scuipat*. Dăr dacā *opiinia publică* se stinge prin ceva cu *acele femei*, să atinge prin *dispozițiunea sa morală*“ etc.

Nu vom mînji revista în care scriem, insistānd cât de puŃin asupra unui stil plin de asemenea turpitudinî. În afară de aceste, ca detractări conținute în ziare, atata este tot ce am putut găsi ca mod inteligent și nobil de a se lovi, în mine personal, iar nu în ce am scris eu, de oare-ce, pe un alt tērim, nu le permite a Ń pune nici enoșcințele literare, nici invidia, în cualitatea dumnealor de anonimi și de detractori.

Nu le vom rēspunde în consecință, ci îi vom da numai în judecata acelei opiniunii publice pe care o sfidează într'un mod atāt de injurios și de care fac atāt de puŃin caz. Nu mă pot tēnsă op de a găsi că ziarele care publică ase-

menea injurii, au sentimentul de demnitate foarte puțin dezvoltat. Eu să mă mir însă!... Dér ce sunt eu, pe lângă nemuritorul Heliade de care nu a vorbit numai un jurnal său două în Europa, și care, cu toate acestea, a fost injuriat și calomniat în toate felurile pînă la moarte și pînă chiar după moarte!...

Câte-va cuvinte încă și terminăm: Dacă am luat osteneala a face această compilare, a scrie aceste câte-va rënduri, nu a fost pentru ca să stau de vorbă cu neroadele atacuri ale anonimilor, turbați mai mult în contra *Literatorului* de cât în contra mea. Nu am făcut'o nici pentru ca să 'mî exhibez meritele mele: Ce am scris e de față. Micî său marî, acele merite rezidă în ce am scris. Elogiurile, nu mi le pot mări; detractările nu mi le pot scădea. Am voit, pur și simplu, să fac pe public, judecător al neajunsurilor morale pe lângă cele materiale, la cariî sunt expuși toți acei ce au curagiul a lupta pentru literatură, Cartea de Nobletă a orî-cărei națiuni.

Un *BP*, un *S*, un *X*, pot să ne atace. În alfabet să găsec încă o mulțime de litere neîntrebuințate sub care să se ascundă: Ei trebuiau să înceapă cu litera *A*; ar fi fost mai logic. Îi felicităm că găsec ziare, unde să 'și verse necazul provenit din respingerea ce li să face zilnic din partea noastră cățiî suntem grupați pe lângă această revistă pentru a da o nouă direcțiune în domeniul frumosului. Vom urma și de aci înainte a fi exclusiviști pentru acești *sgârăie-hărtiă*, poetași călări pe stele și plângend vecnic, negreșit pe starea lor de decrepitudine morală. Orî-câte atacuri ni s'ar mai aduce dér, nu vom mai pomeni de densiî, și le declarăm pentru cea din urmă oare că nu numai că nu vor fi priimiți în *Direcțiunea* noastră, ci nici subț acea *Direcțiune*, căci n'avem nimic de împărțit cu *stelele* său cu prelungitele dumnealor *ahuri*.

Fireșce că trebuie să fiă superați. Dér atât eu cât și cei-l-alti de la *Literatorul*, ne așeptam la asemenea supărări: Ast-fel să întemplă orî-cui are bărbăția a să opune curentului general și a stabili o Direcțiune Nouă.

Tocmai o asemenea Direcțiune, s'a stabilit la această revistă: Direcțiune opozită celei din Iași de și să atinge cu densa prin unele puncte după cum să atinge și cu vechia școală a lui Heliade prin altele. În cât despre rezultatele ce deja a început să dea ele sunt de sigur mult mai demne de bună-voința publicului de cât persoanele și scrierile anonimilor noștri detractori. Același public în judecata căruia i-am dat, va putea în curend să aprețieze valoarea lor. Ei bine, pînă atunci, el care va judeca între școală și școală, între Direcțiune și Direcțiune, să judece, nu între elogiurile ce mi s'au adus, ci între oamenii și ziarele care mi le-au dat, între scrierile mele în fine, și între anonimii cariî împing injuriile lor pînă la ultragiu!

În cât despre mine îmi zic: Căteii sunt făcuți să latre, poeții să cânte, soarele să lumineze și *Literatorul* să 'și urmeze calea!

Al. A. Macedonski.

De-așii fi scris...

De-așii fi scris pentru cei morți
 Morții s'ar fi deșceptat!
 Am scris însă pentru vii
 Și ei nici nu s'au mișcat!

Ei vorbesc despre simțiri,
 Și de-un egoizm obșteșc
 Inimile ce-au rămas
 Cu durere se zdrobesc!

Morți, ieșiți din gropi afar'
 Locul vostru e 'ntre noi!
 Vi, intrați în locul lor,
 Gropile sunt pentru voi!

Al. A. Macedonski

Cele din urmă gândiri ale lui Weber

Sórele cobora încet valea cerească. Lungi raze întârziate se furișeau printre grile în interiorul camerei, răsfrângându-se, din stâlpii cei lustruiți de palisandru, pe tapetul aurit al pereților. În fundul camerei, anticul pat își înălța colónele cu late pervazuri poleite și mici cariatide de bronz. Perdelele mari de acelaș desen cu pereții, lăsaú să străbată, printre ițele de mătase, adormita privire a sórelui.

Pe pernele patului, în fund, odihnea o figură palidă, ostenită de lunga așteptare a mórtei. — Vai, celebra frunte, cum o umilise de mult durerea! Un braț alb trecea pe sub cap, părând că vrea să apere acel adăpost de geniú contra profanațiunei. Ochií erau abia închiși. Pe sub pielița transparentă a tēmpelor, se vedea cum alerga cugetarea, delicată, armoniósă... — Din când în când, buzele formaú la extremități două scobituri, în umbra cărora se pierdea un zîmbet fin. Bolnavul visa:

Visa la trecuta lui fericire. I se părea că vede o umbră..., ce lua forma pământeană de femeie și care venea, abia atingēnd covorul, lângă patul lui. O., dulce vis al adolescenței, cât ești de neperitor...

Femeea se apropie, dete perdelele la o parte; își plecă fața spre figura bolnavului și printre lungile gene, se uită adânc... adânc... ca și cum ar fi voit să înțeleagă gândirea acelei nobile frunzi. După aceea își lipi buzele de dânsa, se uită încă o dată la bolnav și se retrase ușor.

Lângă pat se afla deschis un piano, lucrat în lemn de roză. La mijlocul lui, un portret de femeie se pierdea sub câte-va frunze sculptate ce îl încadrau. Umbra se uita la dânsu; era tocmai portretul ei. Ingenuchiă înaintea pianului și rămase câte-va minute cu capul în mâini. Se sculă apoi și se încercă să cânte. Atinse câte-va acorduri, în surdină, dulci... ca cea din urmă rugăciune a unei victime și...

De-odată un braț uscat eși de sub perdele și se întinse către scaunul pianului ca și cum ar fi voit să prinză pe cine-va.

Bolnavul nu mai visa. Mâna se lovi de clape și se retrase încet sub perdele. Tăcerea fu întreruptă de nota pe care o dete clapa atinsă... În cameră se întuneca...

După câte-va minute, mâna apărură iarăși și se plimba pe notele din bas, cântând un dulce cântec, dulce... dulce... armonios..

Erau cele din urmă gândiri ale lui Weber scrise după un vis.

Duiliu Zamfirescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doamnei Jacksohn

N'am uitat nimica Doamnă: Nicî salonul cel tăcut
 Nicî frumoasele momente câte repede-au trecut!
 Mai ales, n'am uitat vocea, blândă ca o melodiă
 Care deșcepta în mine toată sfânta poeziă!
 Marea, večnic zgomotoasă, s'auzea urlând afar',
 Inima-mî cea sfâșiată vërșă gemetu'î amar,
 Și cu fruntea inorată, cu speranțele 'n ruine,
 M'așceptam la orî-ce rele, ne putënd să cred în bine;
 Dér cu notele'î suave, vocea dacă ridicai,
 Cătă dulce mângâiere, fără ca să scîi, nu 'mî dai!
 Astă-zî când eu sunt departe, când sunt poate 'n suferință,
 Când mai mult ca tot d'auna imî lipsește-acea credință,
 O! Dă-'mî voie 'n aste rënduri, după timpul ce-a trecut,
 Eu, confuza suvenire, cunoșcința de-un minut,
 Intr'a sufletului taină, vocea se 'mî reamintesc,
 Să mă 'mbărbătez la luptă, să sper încă, ... Să trăiesc!

Al. A. Macedonski.

PRIETENUL MEU

III.

Urcând scara de onoare a palatului, intrai într'o sală mare, cernită. Masa era pusă; fructe și vin. Măncai în fugă, ea și cum m'ar fi grăbit cine-va. După ce m'astămpărai foamea, aruncându-mi ochii prin sală, mi se păru că ved mai multe umbre ce luau din când în când, forme omenestii; se asemănau prea mult cu niște gravuri ce le avem acasă și cari reprezintă o grupă de poeți, pictori și sculptori, din diferite timpuri.

Mi se făcuse frică. Mă cutremuram, gândind că umbrele o să se apropie de mine. Pusesem mâna la ochi ca să nu le mai ved, când, fără de veste, ele se și așezase la masă și gustau din fructe. De groază, strigai cât putui de tare; strigătul meu rămase mut.

— Visez, murmurai privind cu spaimă oaspeții.

— Visez, răspuse umbra cea mai apropiată.

— Său nu mai trăese?

— Trăese, răspuse a doua umbră, ca un echo.

— Dacă aveți graiu, le vorbii atunci, spuneți unde mă aflu? Arătați-mi locul de esire; sau dacă nu, învâțați-mă mijlocul să rămâi și să vi-țuese cu voi.

Așteptând răspunsul umbrelor, cari se sfătuiau între ele, zării pe călăuza mea, în fundul săleii. Nădejdea, care mă părăsise la prag, luase formă de femeie; zăbind'o, siuații inima-m bătând și fruntea-m descrețindu-se.

La un semn ce-l făcu, eșii din momentul în care intrasem, și după ce o urmaii prin câte-va saloane, scoborî scara ce du în grădina.

Străbăturăm alcea ce tăia grădina în două și ne opricăm lângă o fântână, în sghiabul căreia se scâldea mulțime de păsărele. La spatele fântănei se întindea un lac, și apa lui argintie legăna duios reflectul lunii. O atmosferă dulce, îmbalsămată de mirosul florilor, ce-l aducea adierea de vânt din diferite părți ale grădinei, mă schimbasese sufletul. Murmurul fântănei și ciripitul păsărelelor — ce se jucău în juru-mi — forma un concert armonios ce m' deslipea de inimă — una câte una — toate durerile trecute. Părea că natura strănsese la un loc tot ce are mai frumos, mai suav, pentru ea să me facă să uit până și omenirea.

— Să fie cu puțință, înț zic-am ext zid în fața pedoab-lor naturei; să fie cu puțință ea omul — ast-fel cum îl știu — se ajungă la atâta mulțumire!

În entuziasmul meu, și uitasem pe femeia care se așezase pe aceiași bancă cu mine.

— Spune, mă adresai către dinsa luându-i mânele într'ale mele; spune-mi dacă tot ce mă înconjoară există într'adevăr, sau nu e de cât un vis amăgitor. Hotărăște-te să vorbești sau cel puțin învâța-mă limba ta pentru-ca să-ți mulțumesc de ospitalitatea ce-mi ai dat, și se-ți arăt cât am suferit prin locurile de unde m'af răpit, și câte lacrimi și dureri am lăsat pe pragul locuinței tale misterioase. Dacă ești cu adevărat stăpâna raiului acestuia, fă-mă să uit pământul în care am născut, și dă-mi voi să-mi petrec viața de aci înainte, lângă tine și prin tine.

Vorbind, înț rezemasem capul de peptul alb ca marmura, și, privind orizontul ce se confuada cu apa lacului, visai cătă-va vreme nemurirea.

Când mă deșteptai... un om îmbrăcat în haine negre, cravată albă, figura aspră, vorba scurtă, înț examina pulsul și m' trecea din când în când mâna prin păr, iar îm-

prejurul patului meu, o mulțime de tineri mă priveau cu curiozitate. Zării printre dinșii, un camarad de liceu — student la școala de medicină.

Eram într'un spital.

După ce plecă doctorul, ficut semn camaradului să rămâe. Îl întrebai răul de care sufeream și prin ce întâmplare ajunsese în spital — căci îmi era peste putință să-mi aduc aminte singur. Camaradul se căsni să ascunză adevărul, făgăduindu-mi că îndată ce va afla și dînsul, îmi va spune; uitase cu toate astea să ștergă, pe diagnosticul ce se găsește la capătul fie cărui pat, ziua intrării mele.

Uitându-mă pe dînsul, mă incredințai că eram în spital de două săptămâni aproape, fără să știu.

Intr'o zi — începuse frigul — doctorul porunci să se facă focul în salonul în care zăceam. Ațipisem lângă sobă, când zării de o dată femeea, făcându-mi semn s'o urmez. Trecui oceanul, debarcai în insulă și străbătui toate locurile prin cari umblasem înainte de a fi intrat în spital. Deseptându-mă, îmi adusei aminte ca prin minune, de ziua în care, namăceat și obosit de umblet, adormisem în insulița Cișmegiului.

Sunt anii de atunci, și cu toate astea, ori de câte-ori privesc făcâra focului, am tot d'a-una în față'mi spectacolul nălucirei mele. Luntrea mă așteaptă la mal, trec oceanul, mă opresc la fântână-lângă lac. Acolo, revăd femeea care m'a condus odinioară. Părul e tot aurii, ochii sunt ca cerul; peptu-î ca marmura. Îi vorbesc și'mi face semn că mă înțelege. Mă mângăie cu privirea ei, și îi mulțumesc, strângându-i mâna. Petrecem ceasuri întregi privindu-ne unul pe altul și respirând dulceața atmosferei în care plutim. Acolo, uit toate mizeriile vieții.

Peste câte-va zile plouă. Un vânt rece gemea printre crăpăturile ferestrelor, părea că rostește discursul funebru pentru înmormântarea naturii. Intrând la prietenul meu, bătrîna îmi deschise bombăniind.

Murise în revărsatul zorilor.

Bietul băiat! Par'că visa.

C. Drăgulescu

Introducem mai jos un nou gen de versuri constând din monosilabe. Aceste versuri atât prin forma lor cât și prin conținut sunt laudabile. Publicul, suntem siguri, — vorbim de cel literar, — va ști să le aprețieze și va ține socoteală și de aceia cari și dau asemenea meritoase silințe și de „*Literatorul*“ care a stabilit un asemenea curent.

PUNCTUL PE I.

Când scriu séu dorm, cu sbor,
Când plâng séu cânt 'mî-e dor;
Și când mă simț mai trist
Mă duc și rog pe Christ.

Bând vin mă fac măi bun,
 Ce șciit așii vrea să spun,
 Cu drag mă prind în joc,
 Și joc și cânt cu foc.

Dar greu e ea să scrim!
 Ori-cât am șci nu șcim
 Ce e și ce s'a spus!
 Cât timp n'am stat să fac
 Un vers măi bun!... dăr tac;
 Căci punct pe i s'a pus.

Ión N. Polychroniade.

ANUNCIU

„Literatorul“ având 52 de numere pe an, trimestrul se compune de 13 numere de 16C pagină Udică de 208 pagină, și nu costă de cât 4 franci. Nici o dată nu s'a vedut în România ziar literar atât de bun costând atât de puțin. D. D. abonați pe 3 luni sunt rugați a preinoi abonamentul lor înainte de aparițiunea numărului al 14-lea, spre a-l putea primi.

Dacă la unii nu au sosit toate numerile, greșala nu e a noastră ci a poșt'i, și n'avem decât a felicita pe D. Robescu pentru nepomenita exactitate a impiegaților D-seale. Pentru a nu cita de cât un exemplu, D. Fulga de la Călărași n'a primit nici un număr, de și i s'aū espediat toate. Cu toate astea vom da abonaților care ne va cere, ori ce număr le va lipsi. Cei care nu vor fi primit numărul 1, l' vor primi cu numărul al 13-lea, împreună cu tabla de materii, erata și titlul, spre a-și putea lega colecțiunea trimestrului.

Am dat la măi multe persoane liste, și din aceste liste puține ne au fost redade. Dacă cine-va va fi plătit abonamentul, fără să fi primit numărul, să ne indice numeal persoana la care a plătit și-l vom da numerile știind pe cine să apucăm.